

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

Olsztyn, 15 listopada 2022 r.

PS-VI.431.3.35.2022.SM

**Szanowny Pan
Tomasz Domżański
Dyrektor
Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie w Elblągu
ul. Komeńskiego 40
82-300 Elbląg**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr FK-IV.0030.803.2022 z dnia 5 października 2022 r., zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1. **Stella Maścianica** – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2. **Monika Martwich** – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu. Czynności kontrolne rozpoczęto 11 października 2022 r. i zakończono 17 października 2022 r. Przedmiotem kontroli objęto sposób zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2022, poz. 447 ze zm.), zwanej dalej ustawą wriospz,
- ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1359 ze zm.), zwanej dalej Kodeksem,
- ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2095 ze zm.), zwaną dalej ustawą COVID-19,
- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (t.j. Dz.U. 2021, poz. 1960), zwanego dalej Rozporządzeniem.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

- 1) PCPR / Centrum / Jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu,
- 2) Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu, pana Tomasza Domżańskiego,
- 3) Zespół – co oznacza: Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, utworzony w Jednostce,
- 4) Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu,

- 5) Program – co oznacza: Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023, o którym mowa w art. 180 pkt 1 ustawy wripsz,
- 6) Organizator – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu, wyznaczone przez Starostę Elbląskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 7) Koordynatorzy – co oznacza: koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, o których mowa w ustawie wripsz, zatrudnionych w Centrum,
- 8) PO-W „Samodzielne Mieszkanie” – co oznacza: Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą „Samodzielne Mieszkanie” w Pastęku,
- 9) PO-W „Zakątek” – co oznacza: Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą „Zakątek” w Zielonce Pastęckiej,
- 10) Powiat – co oznacza: Powiat Elbląski.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2021 r. do dnia jej zakończenia, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą. Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze kontroli prowadzonym przez Centrum. Czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pana Tomasza Domżańskiego – Dyrektora PCPR. Kontroli dokonano w oparciu o analizę dokumentacji merytorycznej prowadzonej w Jednostce oraz dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników Zespołu i osób realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej, niewchodzących w skład Zespołu, a także informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez Dyrektora oraz panią ..... – inspektora powiatowego, upoważnioną przez Dyrektora do udzielania informacji i wyjaśnień **/akta kontroli str. 1/**.

Działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami**.

USTALENIA KONTROLI

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej Jednostki

Kontrolowana Jednostka, wyznaczona przez Starostę Elbląskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie, w okresie objętym kontrolą działała na podstawie:

- Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu, przyjętego Uchwałą Nr XII/81/2011 Rady Powiatu w Elblągu z dnia 30 grudnia 2011 r., ze zmianami z dnia: 26 czerwca 2014 r. oraz 23 października 2015 r. **/akta kontroli str. 2-22/**,
- Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu, przyjętego Uchwałą Nr 77/2018 Zarządu Powiatu w Elblągu z dnia 25 września 2018 r., ze zmianami z dnia: 12 marca 2019 r., 19 maja 2020 r. oraz 25 maja 2021 r. **/akta kontroli str. 23-70/**.

Analiza Regulaminu wykazała, że w strukturze organizacyjnej Jednostki wyodrębniono Zespół oraz wskazano jego zadania i stanowiska pracy wchodzące w jego skład.

Dodatkowo, w Jednostce obowiązywało Zarządzenie Nr 6/2021 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu z dnia 27 grudnia 2021 roku w sprawie ustalenia zasad udzielania świadczeń oraz zatrudniania osób wspomagających funkcjonowanie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka na terenie powiatu Elbląskiego wynikających z przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej **/akta kontroli str. 72-100 /**.

W związku z ogłoszonym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanem zagrożenia epidemicznego pracę Centrum w tym okresie regulowało:

- Zarządzenie Nr 2/2020 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu z dnia 23 marca 2020 r. w sprawie wprowadzenia Procedury obowiązującej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu, w zakresie zasad zapobiegania zakażeniu i rozprzestrzenianiu się choroby COVID-19 **/akta kontroli str.101-105/**.

W tym czasie pracownicy realizujący zadania na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej wykonywali swoje obowiązki głównie w siedzibie Centrum, okresowo wstrzymano ich wyjazdy w środowisko, polecając utrzymywanie bieżącego kontaktu telefonicznego z rodzinami.

2. Zasoby kadrowe i kwalifikacje pracowników kontrolowanej jednostki, realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej

Podczas kontroli ustalono, że Dyrektor Centrum spełnia wymogi kwalifikacyjne określone dla tego stanowiska. Ponadto z analizy przedłożonej dokumentacji kadrowej wynika, że łącznie w okresie objętym kontrolą w skład Zespołu wchodził **/akta kontroli str. 106-125/**:

- 1) kierownik Zespołu – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- 2) specjalista pracy z rodziną, który następnie pełnił także funkcję kierownika Zespołu – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- 3) inspektor powiatowy – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- 4) pomoc administracyjna – 4 osoby, w wymiarze 4 etatów,
- 5) pracownik I stopnia wykonujący zadania w ramach prac interwencyjnych – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- 6) psycholog – 1 osoba, świadcząca usługi w oparciu o umowę zlecenie,
- 7) pedagog, pełniący jednocześnie funkcję koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej – 1 osoba, świadcząca usługi w oparciu o umowę zlecenie,
- 8) koordynator rodzinnej pieczy zastępczej – 3 osoby, świadczące usługi w oparciu o umowę zlecenie.

Stwierdzono, że w dacie kontroli nie zatrudniano osoby na stanowisku kierownika Zespołu (zgodnie z wykazem stanowisk pracy wskazanych w Regulaminie), a przypisane do tego stanowiska zadania wykonywała osoba zatrudniona na stanowisku inspektora powiatowego. Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że po rozwiązaniu przez wcześniejszego kierownika umowy o pracę z dniem 31 lipca 2021 r., przeprowadzono dwa nabory na to stanowisko, które zakończyły się niepowodzeniem z powodu braku chętnych. W związku z tym, z uwagi na predyspozycje pracownika Zespołu, ...

....., których ukończenie jest wymagane na stanowisku kierownika, podjęto decyzję o przełożeniu terminu ogłoszenia kolejnego naboru. .... zatrudniona jest na stanowisku inspektora powiatowego w Zespole i koordynuje pracę tegoż Zespołu **/akta kontroli str. 71/**.

Ustalono, że osoby zatrudnione w Centrum na stanowiskach koordynatorów, posiadały kwalifikacje niezbędne do pracy na tym stanowisku, zgodnie z wymogami określonymi w art. 78 ust. 1 pkt 1 ustawy wrispz. Akta osobowe tych osób zawierały także oświadczenia, potwierdzające spełnianie przez nich warunków określonych w art. 78 ust. 1 pkt 2-4 ustawy wrispz, dotyczące:

- niepozbawienia/nieograniczenia władzy rodzicielskiej,
- nieskazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo (w tym także skarbowe),

- wypełniania obowiązku alimentacyjnego, w przypadku gdy taki wynikał z tytułu egzekucyjnego.

Ustalono, że praca koordynatorów, zgodnie z art. 79 ust. 3 ustawy wrispz, nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego, koordynatorzy nie prowadzili także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Powiat, czego nie dopuszcza art. 79 ust. 4 ustawy wrispz. Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora, przeciwko koordynatorom zatrudnionym w Centrum nie toczyło się postępowanie karne o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, o którym mowa w art. 78 ust. 2 ustawy wrispz **/akta kontroli str. 126/**.

Pozostałe osoby spełniały wymagania kwalifikacyjne określone w Rozporządzeniu, przewidziane dla zajmowanych stanowisk.

3. Opracowanie 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy wrispz Jednostka opracowała *Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023*, przyjęty Uchwałą Nr XXIX/94/2020 Rady Powiatu w Elblągu z dnia 22 grudnia 2020 r. **/akta kontroli str. 127-142/**. Celem głównym Programu jest wspieranie rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie, ze szczególnym nastawieniem na tworzenie form rodzinnych. Dookreślono w nim także cele szczegółowe, kierunki działań mających doprowadzić do ich osiągnięcia, realizatorów oraz terminy ich realizacji. Wśród najistotniejszych działań, mających na uwadze dalszy rozwój pieczy zastępczej, wymienić należy:

- promowanie idei rodzicielstwa zastępczego poprzez: prowadzenie kampanii społecznych na temat rodzicielstwa zastępczego, współpracę z instytucjami i organizacjami na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego,
- stworzenie warunków do powstawania rodzin zastępczych, pozyskiwanie i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze, wzrost liczby rodzin zastępczych,
- organizowanie szkoleń dla istniejących rodzin zastępczych, mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych,
- udzielanie wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą poprzez pomoc psychologiczną, pedagogiczną oraz prawną, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego,
- prowadzenie poradnictwa mającego na celu zachowanie i wzmocnienie kompetencji osób sprawujących pieczę zastępczą poprzez przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,
- objęcie rodzin opieką i wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Z informacji Dyrektora wynika, że w okresie poddanym kontroli, poza zapewnieniem ustawowych świadczeń pieniężnych oraz wsparcia koordynatorów i specjalistów zatrudnionych w Centrum, zrealizowano następujące działania służące realizacji ww. celów **/akta kontroli str. 143-150/**:

- w siedzibie Starostwa Powiatowego w Elblągu wywieszono plakaty zachęcające do podjęcia się funkcji rodziny zastępczej, rozpowszechniano plakaty i ulotki promujące rodzicielstwo zastępcze na terenie Powiatu, min. w ośrodkach pomocy społecznej,
- w mediach społecznościowych (Facebook) i na stronie internetowej Centrum oraz Starostwa Powiatowego w Elblągu zamieszczano informacje dotyczące pieczy zastępczej,
- w Dzienniku Elbląskim publikowano artykuły opisujące historię dwóch rodzin zastępczych niezawodowych z Powiatu, celem promowania rodzicielstwa zastępczego,
- udzielano osobom zainteresowanym podjęciem się funkcji rodziny zastępczej szczegółowych informacji na ten temat,

- organizowano dla rodzin zastępczych akcje i imprezy okolicznościowe: w 2021 r. przygotowano i przekazano paczki dzieciom z rodzin zastępczych z Powiatu z okazji „Mikołajek”, w 2022 r. w ramach promocji rodzicielstwa zastępczego na terenie Stacji Wodnej w miejscowości Nadbrzeże w Gminie Tolkmicko odbył się festyn rodzinny z okazji dnia dziecka pod hasłem „Uczta dla rodzin”,
- w ramach kwalifikowania osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej przeprowadzono badania psychologiczne i pedagogiczne, szkolono kandydatów na rodziny zastępcze,
- organizowano szkolenia mające na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych osób sprawujących pieczę zastępczą: „Pozytywna dyscyplina – rozkodowanie zachowań” (w dniu 23.02.2021 r.), „Problematyka przemocy wśród rówieśników i sposoby jej przeciwdziałania” (w dniu 24.08.2021 r.), „Pozytywna dyscyplina dla rodziców” (w dniu 21.04.2022 r.), na dzień 19.10.2022 r. zaplanowano warsztaty pn. „Rozwiązywanie problemów wychowawczych w pracy z dzieckiem z rodziny dysfunkcyjnej”,
- wspierano osoby sprawujące rodzinną pieczę zastępczą udzielając pomocy psychologicznej, pedagogicznej oraz prawnej, informowano je także o możliwości korzystania z bezpłatnych porad udzielanych przez prawnika w siedzibie Starostwa Powiatowego w Elblągu, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego,
- prowadzono poradnictwo mające na celu zachowanie i wzmocnienie kompetencji osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz przeciwdziałające zjawisku wypalenia zawodowego. Na terenie Centrum oraz, ze względów epidemicznych, także za pośrednictwem Google Meet realizowano ww. poradnictwo dla niezawodowej i zawodowej pieczy zastępczej, jednocześnie w tym czasie prowadząc spotkania grupy wsparcia.

W okresie objętym kontrolą nie zapewniano podmiotom pieczy zastępczej wsparcia rodzin pomocowych oraz wolontariuszy, gdyż nie zgłoszono takich potrzeb.

W Programie dookreślono coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka. W każdym roku jego obowiązywania przewidziano utworzenie 1 rodziny zawodowej oraz 1 rodzinnego domu dziecka. W 2021 r. zawarto 1 umowę o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej. W 2022 r. do Centrum wpłynął wniosek o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej, który został rozpatrzony pozytywnie. Umowa o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej będzie obowiązywała od 1 stycznia 2023 r. **/akta kontroli str. 145/.**

Ustalono, że Organizator nie wyczerpywał limitów tworzenia rodzin zawodowych i rodzinnych domów dziecka, założonych w Programie.

4. Charakterystyka pieczy zastępczej w Powiecie

a) rodzinna piecza zastępcza

W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu funkcjonowało 86 podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej, w których przebywało łącznie 145 dzieci, w tym **/akta kontroli str. 151-155/:**

- 51 rodzin spokrewnionych (w tym jedna pełniąca jednocześnie funkcję rodziny niezawodowej), w których przebywało 65 dzieci,
- 30 rodzin niezawodowych (w tym 1 pełniąca jednocześnie funkcję rodziny spokrewnionej), w których przebywało 54 dzieci,

- 3 zawodowe rodziny zastępcze, w których przebywało 13 dzieci,
- 1 zawodowa specjalistyczna rodzina zastępcza, w której przebywało 2 dzieci,
- 1 rodzinny dom dziecka, w którym przebywało 11 dzieci.

W ww. okresie na terenie Powiatu powstało łącznie 26 nowych rodzin zastępczych, w tym 17 spokrewnionych z dzieckiem i 9 niezawodowych. Rozwiązało się natomiast 11 spokrewnionych rodzin zastępczych oraz 11 niezawodowych rodzin zastępczych, w tym 1 przekształciła się w zawodową rodzinę zastępczą **/akta kontroli str. 156/**. W dacie kontroli w Powiecie funkcjonowało 69 rodzin zastępczych i 1 rodzinny dom dziecka, z czego 57 objęto wsparciem koordynatora, natomiast pozostałe 13 wsparciem pracownika zatrudnionego w Centrum na stanowisku pomocy administracyjnej, realizującego zadania z zakresu pieczy zastępczej **/akta kontroli str. 151-155/**.

Zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy wrispz starosta prowadzi rejestr danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rejestr osób pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka. Stwierdzono, że w Jednostce nie prowadzono jednolitego rejestru danych wszystkich osób, o których wspomniano powyżej, lecz dla każdej rodziny z osobną dokument pn. *rejestr danych Nr .../rok (...)*, w takiej też formie przekazywano je do sądu. Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że „*biorąc pod uwagę brak określenia wzoru rejestru w przepisach, a jedynie ogólne wskazanie, kto winien go prowadzić i co winien zawierać, wprowadzając dokument do stosowania skorzystano z wzoru określonego w materiale „Teczka rodziny zastępczej wraz z wzorami dokumentów”*” **/akta kontroli str. 169, 180/**.

Prowadzone osobno dla każdej rodziny *rejestry danych Nr/rok (...)* zawierały wszystkie elementy, o których mowa w art. 46 ust. 2 ustawy wrispz. Z uwagi na fakt, iż ustawodawca nie określił formy materialno-technicznej takiego rejestru, a wskazał jedynie obszar danych, które winien zawierać, mając jednocześnie na względzie definicję zawartą w Słowniku języka polskiego pod red. W. Doroszewskiego, zgodnie z którą rejestr to "*spis, najczęściej alfabetyczny, wykaz, lista*", wydają się, że rejestr ten winien stanowić zwartą ewidencję danych o osobach, a nie być zbiorem luźnych/odrębnych dokumentów, zawierających wymagane dane, co omówiono w ramach bieżącego instruktażu.

W badanym okresie Organizator przeprowadził dwa cykle szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze. W trakcie szkolenia przeprowadzonego w terminie 01.10.2021 r. – 30.10.2021 r. przeszkolono 3 kandydatów, z czego 2 uzyskało kwalifikacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i przyjęło pod swoją opiekę dzieci, natomiast 1 nie otrzymała kwalifikacji (rodzina spokrewniona zobowiązana przez Sąd Rejonowy w Elblągu do odbycia szkolenia dla rodzin zastępczych, nie planująca w przyszłości przyjmowania kolejnych dzieci pod swoją opiekę). W szkoleniu przeprowadzonym w terminie 25.03.2022 r. – 30.04.2022 r. udział wzięło 6 kandydatów, którzy uzyskali kwalifikacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, z czego 1 rodzina przyjęła pod swoją opiekę dziecko, 2 osoby oczekują na przyjęcie dziecka, a 1 rodzina przysposobiła dziecko, dla którego stanowiła rodzinę zastępczą **/akta kontroli str. 157/**.

Stwierdzono, że nie było przypadków rozwiązania rodziny zastępczej na wniosek Centrum **/akta kontroli str. 170/**. Nie było również przypadków łączenia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej z prowadzeniem rodzinnego domu dziecka,

a także łącznia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej z funkcją rodziny zastępczej niezawodowej /akta kontroli str. 151-155/.

b) instytucjonalna piecza zastępcza

Na terenie Powiatu funkcjonowały 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego: Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Samodzielne Mieszkanie” w Pasłęku, przeznaczona dla 14 wychowanków oraz Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Zakątek” w Zielonce Pasłęckiej, przeznaczona dla 14 wychowanków. W okresie podlegającym kontroli umieszczono w nich, na mocy postanowień sądu, łącznie 18 dzieci. Na dzień rozpoczęcia kontroli w PO-W „Zakątek” przebywało 14 wychowanków, natomiast w PO-W „Samodzielne Mieszkanie” 15 wychowanków.

W badanym okresie w PO-W „Samodzielne Mieszkanie” i PO-W „Zakątek” nie umieszczano za zgodą wojewody, w myśl art. 95 ust. 3a ustawy wrispz, dzieci ponad statutową liczbę wychowanków. Zgodnie z informacją przedłożoną przez Dyrektora, w tym czasie 2 dzieci zostało umieszczonych w PO-W „Samodzielne Mieszkanie” ponad statutową liczbę miejsc bez zgody wojewody, na podstawie art. 15zzzzz ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych /akta kontroli str. 159/. Z wyjaśnienia Dyrektora wynika, że dnia 13 lipca 2022 r. nastąpiło przeniesienie 3 dzieci (rodzeństwa) z PO-W „Zakątek” do PO-W „Samodzielne Mieszkanie”, w celu połączenia ich z przebywającym w niej młodszym rodzeństwem. Przeniesienie to skutkowało przekroczeniem liczby dzieci ponad statutową liczbę miejsc z 14 do 16. Centrum nie wystąpiło wówczas do wojewody o wydanie zezwolenia na umieszczenie dzieci ponad statutową liczbę miejsc, gdyż w ich ocenie było to zgodne z art. 15zzzzz ustawy COVID-19 stanowiącym, że do odwołania stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii ogłoszonego w związku z COVID-19, przepisów art. 95 ust. 3-4a, art. 109 ust. 2 i 3 oraz art. 230 ustawy wrispz w zakresie limitu liczby dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, o których mowa w art. 37 ust. 2, oraz w zakresie kryterium wieku dzieci, nie stosuje się do dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w związku z przeciwdziałaniem COVID-19 /akta kontroli str. 177-179/. Zgodnie z wyżej przytoczonym przepisem umieszczenie w placówce dodatkowego dziecka ponad statutową liczbę miejsc, bez zgody wojewody, może nastąpić tylko, jeśli umieszczenie tego dziecka związane było bezpośrednio z przeciwdziałaniem COVID-19. Nieprawidłowość ta spowodowana była zatem niewłaściwą interpretacją przepisów, niepowodującą negatywnych skutków w działalności kontrolowanej Jednostki. Omówiono ją w trakcie kontroli, w związku z czym Dyrektor wystąpił w dniu 19 października 2022 r. z wnioskiem o wydanie zgody wojewody na umieszczenie dodatkowego dziecka ponad statutową liczbę wychowanków (wg. stanu na dzień rozpoczęcia kontroli w PO-W „Samodzielne Mieszkanie” przebywało 15 wychowanków, czyli 1 ponad statutową liczbę miejsc) na miejsce wychowanka przebywającego w placówce wskazanej w art. 95 ust. 3a pkt. 4 ustawy wrispz. Wojewoda w dniu 31 października 2022 r. wydał decyzję zezwalającą w tej sprawie. W związku z usunięciem nieprawidłowości odstąpiono od wydania zalecenia.

W PO-W „Zakątek” przebywało 1 dziecko poniżej 10 roku życia, wspólnie ze swoją matką, w oparciu o art. 95 ust. 2 ustawy wrispz. W PO-W „Samodzielne Mieszkanie” przebywało natomiast 2 dzieci poniżej 10 roku życia. Dzieci te umieszczono w PO-W „Samodzielne Mieszkanie” w dniu 14 maja 2022 r., natomiast ich 3 starszego rodzeństwa umieszczono w PO-W „Zakątek”. Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że rodzeństwo nie zostało umieszczone w jednej placówce

opiekuńczo-wychowawczej ze względu na brak wystarczającej liczby miejsc w każdej z nich, w skutek czego doszło do umieszczenia dzieci poniżej 10 roku życia niezgodnie z obowiązującym standardem w zakresie wieku dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Jednocześnie zapewniano rodzeństwu stały kontakt ze sobą, bowiem obie placówki opiekuńczo-wychowawcze znajdują się blisko siebie. W dniu ..... rodzeństwo zostało połączone i przebywa wspólnie w PO-W „Samodzielne Mieszkanie” /akta kontroli str. 171/. Z uwagi na podejmowane przez Centrum działania, wskutek których rodzeństwo zostało połączone, a tym samym usunięcie powstałej nieprawidłowości, odstąpiono od wydania zalecenia w tym zakresie.

5. Zapewnienie dzieciom miejsc w pieczy zastępczej

Ustalono, że dzieci pochodzące z Powiatu umieszczano zarówno w pieczy zastępczej rodzinnej jak i instytucjonalnej. Co do zasady Organizator zapewniał dzieciom pieczę zastępczą na terenie własnego Powiatu. Wszystkie dzieci pochodzące z terenu Powiatu objęte pieczą instytucjonalną, poza 1, umieszczono w PO-W „Zakątek” bądź PO-W „Samodzielne Mieszkanie”. We wskazanym 1 przypadku umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej na terenie innego powiatu wynikało z faktu, iż dziecko to, przed umieszczeniem w pieczy instytucjonalnej, przebywało w rodzinie zastępczej na terenie tegoż powiatu. Umieszczenie nastąpiło w trybie interwencyjnym, wymagane było natychmiastowe zabezpieczenie dobra dziecka w związku ze zgłoszeniem stosowania przemocy przez opiekunów zastępczych /akta kontroli str. 172/.

W badanym okresie, w rodzinnej pieczy zastępczej, na terenie innych powiatów umieszczono 6 dzieci pochodzących z terenu Powiatu, ze względu na /akta kontroli str. 172-173/:

- w przypadku 2 dzieci pokrewieństwo z opiekunami zastępczymi (rodziny spokrewnione, babcia i siostra),
- w przypadku 1 dziecka pokrewieństwo z opiekunami zastępczymi (rodzina niezawodowa, wujostwo),
- w przypadku 3 dzieci nastąpiła konieczność zabezpieczenia ich w innej rodzinie zastępczej (dotychczasowa musiała zrezygnować z opieki ze względów osobistych). Centrum podjęło działania mające na celu znalezienie rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu, nie znaleziono jednak chętnych do podjęcia się opieki nad dziećmi. Dzieci umieszczono zatem na terenie innego powiatu, w rodzinach zastępczych niezawodowych wskazanych przez dotychczasową opiekunkę zastępczą oraz organizatora pieczy zastępczej tegoż powiatu.

W celu zweryfikowania, czy Organizator we właściwy sposób realizował zapis wynikający z art. 180 pkt 2 ustawy wrispsz, analizie poddano teczki rodzin funkcjonujących na terenie Powiatu:

- 1 rodzinnego domu dziecka,
- 9 rodzin zastępczych, w tym 1 zawodowej, 1 zawodowej specjalistycznej oraz 7 niezawodowych,

oraz teczki dzieci pochodzących z terenu Powiatu, umieszczonych w pieczy w okresie objętym kontrolą:

- 6 dzieci umieszczonych w PO-W „Zakątek” i PO-W „Samodzielne Mieszkanie”,
- 5 dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.

a) realizacja postanowień sądu o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej

W okresie podlegającym kontroli do Organizatora wpłynęło 29 postanowień sądu, dotyczących umieszczenia 53 dzieci w różnych formach pieczy zastępczej. Ustalono, że prowadzono rejestr wszystkich postanowień sądu wpływających do Centrum, w tym o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej (osobno dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej i osobno instytucjonalnej pieczy zastępczej), zawierający:

- siedzibę sądu rejonowego,
- sygnaturę akt,
- datę wydania postanowienia,
- imię i nazwisko dziecka,
- datę urodzenia dziecka,
- dane rodziny zastępczej/nazwę placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- treść postanowienia,
- uwagi.

Stwierdzono, że postanowienia sądu realizowano bez zbędnej zwłoki, nie było również przypadku niezrealizowania postanowienia wydanego przez sąd, wszystkim dzieciom zapewniono pieczę zastępczą.

b) kierowanie dzieci do pieczy zastępczej

Ustalono, że w badanych przypadkach dzieci umieszczano w pieczy zastępczej na podstawie postanowienia wydanego przez sąd. Nie było przypadków umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej na podstawie umowy zawartej z rodzicami, zgodnie z art. 35 ust. 2 ustawy w.r.p., doprowadzeń dziecka do pieczy przez Policję lub Straż Graniczną.

Organizator prowadził w formie elektronicznej rejestr wszystkich rodzin zastępczych, który zawierał m.in.:

- dane rodziny zastępczej: imię i nazwisko, adres zamieszkania, numer telefonu, liczba dzieci w rodzinie, typ rodziny zastępczej, czy jest objęta wsparciem koordynatora,
- dane dziecka: imię i nazwisko, data urodzenia, data umieszczenia w pieczy zastępczej, czas pobytu w pieczy zastępczej, powód umieszczenia, sytuacja prawna, czy otrzymuje alimenty.

W badanym okresie dzieciom z terenu Powiatu zapewniono pieczę zastępczą w rodzinnych formach w następujący sposób **/akta kontroli str. 165-167/**:

- 19 dzieciom zapewniono pieczę w 14 rodzinach spokrewnionych, w tym 2 dzieci w 2 rodzinach na terenie innego powiatu,
- 16 dzieciom zapewniono pieczę w 14 rodzinach niezawodowych, w tym 4 dzieci w 3 rodzinach na terenie innych powiatów,
- 1 jednemu dziecku zapewniono pieczę w zawodowej rodzinie zastępczej.

Na podstawie analizy dokumentacji i przedłożonych informacji stwierdzono, że co do zasady, rodzeństwom pieczę rodzinną zapewniano w tej samej rodzinie. Jedynie w 1 przypadku doszło do rozdzielenia 3 rodzeństwa. Wynikało to z konieczności zabezpieczenia dzieci w innej rodzinie zastępczej, gdyż dotychczasowa musiała zrezygnować z opieki nad dziećmi ze względów osobistych. Centrum podjęło działania mające na celu znalezienie rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu, nie znaleziono jednak chętnych do podjęcia się opieki nad dziećmi. Dzieci umieszczono zatem na terenie innego powiatu, w rodzinach zastępczych niezawodowych

wskazanych przez dotychczasową opiekunkę zastępczą oraz organizatora pieczy zastępczej tegoż powiatu **/akta kontroli str. 172-173/**.

Zgodnie z art. 36 ustawy wripisz umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka następuje po uzyskaniu zgody, odpowiednio rodziców zastępczych albo prowadzącego dom dziecka. Ustalono, że w przypadku konieczności znalezienia dla dziecka miejsca w pieczy zawodowej, Organizator telefonicznie rozeznawał wśród rodzin, czy wyrażają wolę przyjęcia dziecka pod opiekę. We wszystkich badanych przypadkach rodziny potwierdzały wolę przyjęcia dziecka pod opiekę składając pisemne oświadczenie o przyjęciu dziecka.

Zgodnie z art. 53 ust.1 ustawy wripisz w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, natomiast zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy wripisz w rodzinnym domu dziecka, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Zapisy art. 53 ust. 2 oraz 61 ust. 2 ustawy wripisz, wskazują, że w przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

W przypadku 3 rodzin (1 zawodowa, 1 niezawodowa i 1 rodzinny dom dziecka), których teczki zostały poddane analizie, doszło do przekroczenia ww. limitu dzieci. W przypadku 2 rodzin w ich teczkach znajdowała się pozytywna opinia koordynatora na temat umieszczenia w tym samym czasie większej liczby dzieci. W przypadku 1 rodziny, opinii koordynatora nie było, gdyż rodzina ta powstała przed wejściem w życie ustawy wripisz, nakładającej ten obowiązek. Ponadto z wyjaśnień Dyrektora wynika, że *„przyjmowanie dziecka ponad limit następuje w wyjątkowych i nadzwyczajnych sytuacjach wynikających z niezbędnej konieczności zapewnienia opieki dziecku. Takie przyjęcie jest każdorazowo uzgadniane telefonicznie z rodziną zastępczą, w której takie umieszczenie ma nastąpić”* **/akta kontroli str. 174/**. Ponadto w teczce każdej z ww. rodzin znajdowało się jej oświadczenie o przyjęciu dziecka pod opiekę, co stanowi potwierdzenie jej zgody na objęcie go opieką.

Na podstawie analizy wytypowanej do badania dokumentacji rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka stwierdzono, że dzieciom zapewniano pieczę zastępczą w rodzinach spełniających warunki, o których mowa w art. 42 ustawy wripisz. Rodziny niezawodowe, zawodowe i prowadzący rodzinny dom dziecka winny także dodatkowo spełniać warunki określone w art. 43 i 44 ustawy wripisz, tj. po otrzymaniu od Organizatora wstępnej akceptacji dokonanej na podstawie oceny spełniania warunków, o których mowa w art. 42 ust. 1 i 2 ustawy wripisz, odbyć szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze, organizowane przez Organizatora, i posiadać świadectwo ukończenia tego szkolenia. Ustalono, że poza 2 rodzinami niezawodowymi, wszystkie poddane analizie rodziny posiadały świadectwo ukończenia szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze. Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że wyżej wskazane 2 rodziny nie zostały jeszcze przeszkolone przez Organizatora, gdyż *„z uwagi na małą ilość osób objętych szkoleniem na niezawodowe rodziny zastępcze nie zostało zorganizowane szkolenie w II półroczu 2022 r. Przewidywany termin ww. szkolenia zaplanowany jest w I kwartale 2023 r. w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu”* **/akta kontroli str. 175/**. W badanych przypadkach spełnianie ww. warunków przez rodziny było sprawdzane przez Organizatora na etapie weryfikowania kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej. Zgodnie z informacją Dyrektora spełnianie tych

warunków było aktualizowane w toku dokonywania oceny rodziny zastępczej bądź prowadzących rodzinny dom dziecka **/akta kontroli str. 176/**.

Zgodnie z art. 46 ust. 3 osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zobowiązane są do przedstawiania staroście co 2 lata zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia, wystawionego przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej, oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wystawionej przez psychologa. Ustalono, że we wszystkich poddanych analizie teczkach rodzin znajdowały się aktualne zaświadczenia lekarskie i opinie psychologa, o których mowa powyżej.

W badanym okresie w PO-W „Zakątek” i PO-W „Samodzielne Mieszkanie” umieszczono 17 dzieci z terenu Powiatu oraz 1 dziecko pochodzące z terenu Powiatu w placówce opiekuńczo-wychowawczej na terenie innego powiatu **/akta kontroli str. 165-167/**. Organizator prowadził *rejestr skierowań do placówek opiekuńczo-wychowawczych*, który zawierał:

- dane dotyczące postanowienia sądu: sąd, sygnatura sprawy, data wpływu postanowienia do Centrum,
- dane dotyczące skierowania: numer skierowania, data wydania skierowania,
- imię i nazwisko dziecka,
- datę, z którą kieruje się dziecko do placówki,
- datę faktycznego umieszczenia dziecka w placówce,
- datę skreślenia dziecka z listy wychowanków placówki, powód skreślenia,
- uwagi.

Dzieci umieszczano w PO-W „Zakątek” i PO-W „Samodzielne Mieszkanie” na podstawie postanowienia sądu oraz wydanego przez PCPR skierowania, zawierającego:

- miejsce i datę wystawienia skierowania,
- znak sprawy,
- podstawę prawną wydanego skierowania,
- dane kierowanego dziecka, datę, z którą dziecko zostało skierowane do placówki (ze wskazaniem nazwy placówki, jej adresu oraz typu),
- uzasadnienie,
- dane osób otrzymujących skierowanie.

W 1 z badanych przypadków, dziecko umieszczone zostało w PO-W „Samodzielne Mieszkanie” zgodnie z treścią postanowienia wydanego przez sąd. W przypadku pozostałych 5 dzieci (rodzeństwa) sąd wydał postanowienie o umieszczeniu ich w rodzinie zastępczej, a do czasu jej znalezienia w placówce opiekuńczo-wychowawczej **/akta kontroli str. 181-183/**. Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że na terenie Powiatu brak było rodziny zastępczej gotowej przyjąć pod opiekę 5 – osobowe rodzeństwo. Przed umieszczeniem dzieci w pieczy instytucjonalnej Centrum zwróciło się mailowo do organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej na terenie całego kraju z prośbą o umieszczenie dzieci w pieczy rodzinnej. Pracownicy Centrum kontaktowali się także w tej sprawie telefonicznie z organizatorami na terenie województwa warmińsko-mazurskiego i rodzinami z terenu Powiatu. Podjęte działania nie przyniosły jednak oczekiwanego rezultatu **/akta kontroli str. 171/**.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz.U. Nr 292, poz.1720) dziecko kieruje się do placówki opiekuńczo-wychowawczej po zasięgnięciu opinii dyrektora tej placówki. Zgodnie z informacją Dyrektora umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej następuje po zasięgnięciu opinii Dyrektora Centrum Administracyjnego do Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Pasłęku drogą telefoniczną lub osobiście **/akta kontroli str. 174/**. W ramach bieżącego instruktażu wskazano, że zasadne jest dokumentowanie podejmowanych w tym zakresie czynności.

c) rotacja dzieci w pieczy zastępczej

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą **/akta kontroli str. 168/**:

- 6 dzieci powróciło pod opiekę rodziny biologicznej (4 z rodzinnej pieczy zastępczej i 2 z instytucjonalnej pieczy zastępczej),
- 26 dzieci usamodzielniało się (19 z rodzinnej pieczy zastępczej i 7 z instytucjonalnej pieczy zastępczej),
- 8 dzieci zostało przysposobionych (7 z rodzinnej pieczy zastępczej i 1 z instytucjonalnej pieczy zastępczej),
- 5 dzieci zostało przeniesionych z rodzinnej pieczy zastępczej do instytucjonalnej pieczy zastępczej, w tym: 3 na wniosek rodziny zastępczej, 1 z uwagi na pozostawienie go bez opieki przez opiekuna zastępczego (wyjazd poza granice kraju) i 1 z uwagi na złożenie przez Centrum wniosku do Sadu Rejonowego w Elblągu o wgląd w sytuację rodziny zastępczej z uwagi na niewłaściwe funkcjonowanie dziecka w rodzinie zastępczej.

6. Uwagi i wnioski

Mając na uwadze ustalenia kontroli wnioskować należy, że w okresie objętym kontrolą Powiat, poza stwierdzonymi nieprawidłowościami, we właściwy sposób zapewniał dzieciom miejsca w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej. Pieczę zastępczą zapewniało dzieciom bez zbędnej zwłoki, kierując się zasadą nierozdzielania rodzeństw i, co do zasady, na terenie Powiatu.

Ponadto organ kontroli rekomenduje jednocześnie, do chwili wdrożenia systemu teleinformatycznego, umożliwiającego prowadzenie rejestrów, o których mowa w art. 1 pkt. 11 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2022, poz. 2140), sporządzanie rejestru, o którym mowa w art. 46 ust. 1 ustawy w sprawie w formie zbiorczej ewidencji (ujętej np. w formie tabelarycznej).

Jednocześnie biorąc pod uwagę, że w okresie poddanych kontroli nie nastąpił planowany w Programie rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej zawodowej, które stanowią niezwykle istotny element systemu pieczy, a w których dzieci pozbawione możliwości wychowywania się w rodzinie biologicznej winny być zabezpieczone w pierwszej kolejności, rekomenduje się dalsze podejmowanie intensywnych działań na rzecz ich rozwoju.

W związku z tym, że stwierdzone nieprawidłowości zostały usunięte w okresie objętym kontrolą oraz w toku kontroli, odstąpiono od wydania zaleceń.

Zgodnie z § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do

przeprowadzenia kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477) do wystąpienia pokontrolnego przysługuje prawo wniesienia zastrzeżeń na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego.

Podstawa prawna:

- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej .
- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477).

Z up. Wojewody Warmińsko-Mazurskiego

Urszula Jędrychowska

Zastępca Dyrektora

Wydziału Polityki Społecznej

Stella Maścianica – główny specjalista

Monika Martwich – główny specjalista